

**Vzdělávací materiál projektu Zlepšení podmínek výuky v ZŠ Sloup**

Název vzdělávacího materiálu	Přímá řeč
Anotace	Pracovní listy k procvičování psaní přímé řeči, spisovatel J. Žáček, kultura mluveného projevu - jazykolamy.
Autor	Mgr. Oldřiška Hloušková
Vzdělávací oblast	Český jazyk - literatura
Očekávaný výstup	Žák se naučí psaní přímé řeči, převedení nepřímé řeči na řeč přímou, procvičí si na jazykolamech paměť a reprodukci textu. Zároveň se seznámí se spisovatelem Jiřím Žáčkem.
Ročník	5. – 6.

## PŘÍMÁ ŘEČ

Znáš rčení: „Kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem?“ Nevím, kolik umíš cizích řečí ty, ale důležité je, umět dobře tu vlastní. A její součástí je právě **přímá řeč**.

**Přímá řeč** doslovně uvádí neboli cituje řeč promlouvající postavy. Na začátku i na konci bývá ohraničena **uvozovkami**.

**Uvozovací věta** slouží k tomu, abychom poznali, kdo přímou řeč pronesl. Může stát 1. před přímou řečí, 2. za přímou řečí, 3. je do ní vložena.

Příklady přímé řeči:

1. **Huber** se zeptal u snídane : „**Tak jak ses dnes vyspal, Hodane?**“
2. „**Tak jak ses dnes vyspal, Hodane?**“ zeptal se **Hubert** u snídane.
3. **Tož, Edáčku,**“ řekl **Hubert**, „**odpusťme si, co jsme si!**“

Víš, kdo je Hubert a Hodan? A co Eda a Ludvíček? No jistě, je tu knížka **Krysáci**. Víš kdo ji napsal? Byl to **Jiří Žáček**. Na příští hodinu o něm zjistíš co nejvíce údajů!

1. Pan Jiří Žáček by potřeboval tvoji pomoc. Nějak se mu vytratila v textu znaménka u přímé řeči. Dokážeš je doplnit?

*Eda přecházel opodál a pořád dokola drmolil tu divnou větu, kterou už krysáci několikrát slyšeli. Nezaželení-li se železo, zažouželí se žoužel. Hodan se podíval na Huberta, zaťukal si na čelo a oba si mysleli, že Edovi přeskočilo.*

*Edáčku, jak to mluvíš Čínsky zeptal se Hubert a co to vlastně znamená? Přátelé, to je tajné zaklínadlo pravil důrazně Eda. Prozradil mi ho bratránek Bořík, ten ho zaslechl v Divadelní konzervárně. Ale máme tu problém, pánové. Bořík se nikdy nedozvěděl, k čemu to zaklínadlo vlastně slouží.*

*A co když je to zaklínadlo proti kocourům? hádal Hodan. To by se nám hodilo, ne?*

*Několikrát ho společně odříkali, ale nic se nestalo, a tak přestali na tu divnou větu myslet.*

2. Jistě jsi poznal že věta „**Nezaželení-li se železo, zažouželí se žoužel**“ není žádné zaklínadlo, ale jde o jazykolam. Jak vzniklo slovo „jazykolam“ z pohledu stavby slova?

3. Přečti následující jazykolamy co nej přesněji a zároveň co nejrychleji.

Byla by li libo zaneřáďená bedna nebo byla by li libo nezaneřáďená bedna?

Zaželezilo-li se železo, či nezaželezilo-li se železo?

Cyryl vyryl celý celer pro Cyrylku.

Datel dutě zadutal nad dutou dutinou dubu.

Mrně v Brně vrní v trní, že ho brní brňavka.

Pan Kaplan plakal v kapli, v kapli klapli dveře.

Vytři ty tři trychtýře.

Měla babka v kapse vrabce, vrabec babce v kapse píp. Zmáčkla babka vrabce v kapse, vrabec babce v kapse chcíp.

Vyskočil vyskočil, Vyskočilku přeskočil, Vyskočilka vyskočila, Vyskočila přeskočila.

Žili byli tři japonci. Jaxi, Jaxidraxi, Jaxidraxidraxonson. Žili byli tři japonky Cipi, Cipilipi, Cipilipiliponpon. Jaxi vzal si Cipi, Jaxidraxi vzal si Cipilipi, Jaxidraxidraxonson vzal si Cipilipiliponpon.

Copak si to šuškáte v květináči muškáte? Šuškáte do ouška mouše, že vás stále něco kouše.

Přišel za mnou jeden Řek, a ten mi řek, abych mu řek, kolik je v Řecku řeckých řek. A já mu řek, že nejsem Řek, abych mu řek, kolik je v Řecku řeckých řek.

4. Přepiš nepřímou řeč na přímou.

Hodan řekl Hubertovi, aby šel vzbudit Ludvíčka.

Eda volal Hodana s Hubertem, kteří se mu schovali.

Eda řekl, že pánové mají problém.

Zdroje:

Žáček, J. *Krysáci*, 1. vydání. Praha: ALBATROS, 2010. ISBN 978-80-7404-043-6

## ŘEŠENÍ:

1. Pan Jiří Žáček by potřeboval tvoji pomoc. Nějak se mu vytratila v textu znaménka u přímé řeči. Dokážeš je doplnit?

*Eda přecházel opodál a pořád dokola drmolil tu divnou větu, kterou už krysáci několikrát slyšeli: „Nezaželení-li se železo, zažouželí se žoužel.“ Hodan se podíval na Huberta, zaťukal si na čelo a oba si mysleli, že Edovi přeskočilo.*

*„Edáčku, jak to mluvíš ? Čínsky?“ zeptal se Hubert, „a co to vlastně znamená?“ „Přátelé, to je tajné zaklínadlo,“ pravil důrazně Eda. „Prozradil mi ho bratránek Bořík, ten ho zaslechl v Divadelní konzervárně. Ale máme tu problém, pánové. Bořík se nikdy nedozvěděl, k čemu to zaklínadlo vlastně slouží.“*

*„A co když je to zaklínadlo proti kocourům?“ hádal Hodan. „To by se nám hodilo, ne?“*

*Několikrát ho společně odříkali, ale nic se nestalo, a tak přestali na tu divnou větu myslet.*

2. Jazykolam je složené slovo (složenina) jazyk+lámat

4. Přepiš nepřímou řeč na přímou

Hodan řekl Hubertovi, aby šel vzbudit Ludvíčka.

Hodan řekl Hubertovi: „ Běž vzbudit Ludvíčka.“

„ Běž vzbudit Ludvíčka.“ řekl Hodan Hubertovi.

Eda volal Hodana s Hubertem, kteří se mu schovali.

„Hodane, Huberte, kam jste se mi schovali?“ volal Eda.

Eda volal: „Hodane, Huberte, kam jste se mi schovali?“

Eda řekl, že pánové mají problém.

Eda řekl: „A máme tu problém, pánové!“

„A máme tu problém, pánové!“ řekl Eda.